

порушенням норм законодавчих важелів з приводу охорони праці, а також засад трудового усталеного законодавства. Вони не забезпечують робітників необхідними гарантіями та пільгами. Саме тому охорона праці неповнолітніх відіграє величезне значення у структурному каркасі трудового законодавства та у розвитку країни загалом. Робочі умови зайнятості підлітків на виробництві, тобто молоді, що не має 18-ти років, повинні суттєво відділятися від трудових особливостей інших повнолітніх робітників. Це зумовлено не тільки відсутністю певної спеціальності чи професійного спрямування, але й специфічними фізіологічними особливостями підліткового організму, який починає формуватися. Приведені обставини стали визначними для формування відмінностей у засадах правового регулювання підліткової роботи.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Грицай Ю. В. Правове регулювання охорони праці молоді: сучасний стан та шляхи вдосконалення/ Ю. В. Грицай // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – № 34. – 2015. – С. 10–14.
3. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – С. 668.

УДК 347.1 (043.2)

Білоусов В. М., старший викладач,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ЯК ОСНОВНИЙ РЕГУЛЯТОР РИНКОВИХ ВІДНОСИН: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Сучасне цивільне право України, що засноване на приватноправових традиціях та принципах, стало головним регулятором товарно-грошових та інших відносин, що складаються в ринковому господарстві. Властиві цивільному (приватноправовому) регулюванню засади дозвільної спрямованості, диспозитивності, юридичної рівності, свободи договору та підприємницької діяльності істотно підвищили сферу його застосування в правовій державі.

Це обумовлює необхідність вивчення цивільно-правових категорій і конструкцій, широкого інструментарію і можливостей, що він надає.

Значення цивільного права важко переоцінити, оскільки останнє протягом усього розвитку цивілізації відіграло і буде відігравати надзвичайно велику роль в охороні прав окремих осіб та суспільства в цілому. Не випадково Цивільний кодекс називають другою Конституцією держави. Пояснюється це тим, що цивільне право регулює основоположні

відносини в житті суспільства: правовий статус учасників цивільного обороту, відносини власності, виключних прав, договірні та інші зобов'язання, захищає особисті та немайнові блага.

На сьогодні спостерігається тенденція розширення сфери дії цивільного права. Так, воно регулює низку відносин природокористування, що змінили свою економічну і юридичну природу у зв'язку із закріпленням права приватної власності на земельні ділянки та інші природні об'єкти. На цивільно-правових засадах базуються і сімейні відносини. На основі цивільно-правових норм про юридичні особи виділились правила про статус підприємницьких організацій, що об'єднуються поняттям «корпоративне право», яке розглядається як частина цивільного права.

Все це свідчить про розвиток та зростання соціальної цінності цивільного права як найбільш ефективного регулятора економічних відносин.

Цивільне право – одна із основних, найважливіших частин будь-якої розвиненої правової системи. Цивільне, або приватне право, з часів Стародавнього Риму відображає приватноправову сферу, де особи керуються своїми власними, приватними інтересами, погоджуючи їх з аналогічними інтересами інших осіб. Такі взаємовідносини виникають за волею їх учасників, які самі визначають їх зміст та наслідки їх зміни чи припинення. Особи вправі самостійно вирішувати, наприклад, укладати чи не укладати їм договори, на яких умовах, з яким контрагентом, заповідати чи не заповідати своє майно, займатися чи не займатися підприємницькою діяльністю, ставити вимоги про захист своїх прав чи ні тощо. Тобто особам надана можливість саморегуляції цих відносин, оскільки жодні правові акти не здатні передбачити всі можливі варіанти поведінки в житті та їх доцільність.

Загальна тенденція формування та розвитку громадянського суспільства в умовах ринкової економіки загострює увагу на підвищенні ефективності правового регулювання індивідуальних відносин, що стосуються сфери дії приватного права, а саме диференціації предмету, розширення його змісту та удосконалення механізму. Протягом останніх років відбулася переорієнтація та вдосконалення законодавства України з урахуванням вимог сучасності: запроваджено інститут прав людини і громадянина, враховано досвід європейських країн.

Комерціалізація суспільних відносин призводить до зміни функцій і методів державного регулювання. При цьому приватні відносини розглядаються як первинні відносно публічних, оскільки останні є результатом усвідомлення необхідності регулювання перших. Публічні відносини спрямовані саме на забезпечення приватних відносин [1, с. 355].

Втім, довгий період історії цивільне (приватне) право розвивалося в

умовах переважання в економіці жорстких централізованих засад, коли держава довільно і безмежно втручалася в приватну, в тому числі майнову сферу осіб. Повернення до класичних засад правової системи, що базується на розмежуванні публічного та приватного права, привело до закріплення в ст. 3 Цивільного кодексу України загальних засад цивільного законодавства, які дали можливість відродити цивільне право на основі його справжніх принципів та цінностей, сприяло великим змінам в цій галузі права.

Значення засад цивільного законодавства полягає у тому, що саме вони визначають зміст цивільно-правових норм, галузеві особливості правового регулювання, що сприяє однорідності розуміння сенсу правових норм, їх єдиному застосуванню. Дослідження засад цивільного законодавства має важливе значення у контексті визначення напрямків правотворчості національного права України, яке на сьогодні реформується [2, с. 30].

Чому ж ідеї цивільного (приватного) права стали затребуваними та реанімованими у зв'язку з трансформацією соціально-економічного ладу в Україні на початку 90-х років минулого століття? Причини полягали в необхідності ефективного приватноправового регулювання відносин, що утворюють всю майнову складову життя суспільства, від фізичної особи до великих корпорацій, в той час, як адміністративно-командна економіка, що існувала до цього, мала свій набір інтересів та правових засобів регулювання майнових відносин, не сумісних з новими економічними реаліями.

Отже, цивільне право отримало нове життя, стало розкриватися новими гранями, причому так, що в цивілістиці поєдналися дві фундаментальні лінії правового розвитку, які виражають, з одного боку, цінності приватного права, а з іншого – засади природнього права (права людини). Це свідчить про тенденцію входження в життя сучасного суспільства цивільного права на новому ступені його розвитку – цивільного права XXI століття.

Література

1. До питання генезису приватного права / І. В. Зелена // Альманах права. – 2012. – Вип. 3. – С. 355–359.
2. Некіт К. Г., Басай О. В. Методологічне значення засад цивільного законодавства // Часопис цивілістики. – 2014. – Вип. 17. – С. 30–34.